

54 להקנותו לה.
 55 מתרצת הגמרא: דרבי אליעזר גופיה קא מיבעיא ליה – רב הושעיא
 56 הסתפק בדעת רבי אליעזר עצמו, מאי – מה הוא סובר, האם מיפשיט
 57 פשיטא ליה לרבי אליעזר דבאופן שהקריבתו דוקא אינו אתנו,
 58 אכל הקדישתו לא, דהא איתיה – שהרי הטלה קיים בפשעת ביאה,
 59 ונותן האתנו התכוין להקנותו לה בשעת ביאה, והוא אתנו, או דלמא
 60 שבאופן שהקריבתו, פשיטא ליה שאין זה אתנו, ואלו באופן
 61 שהקדישתו מספקא ליה – הסתפק רבי אליעזר שמא כוונת נותן
 62 האתנו להקנותו לה גם לצורך זה, ולכן העמיד את הברייתא
 63 בהקריבתו. וכיון שאין אנו יודעים מה דעתו של רבי אליעזר, אי
 64 אפשר לפשוט ממנו את הספק.
 65 מסיקה הגמרא לגבי ספיקו של רב הושעיא: תיקו – תעמוד שאלה זו
 66 בספק, שלא נפשטה.
 67 הגמרא מבארת עתה את הדין השני בברייתא לעיל (סג). שנינו
 68 בברייתא: בא עליה תחילה, ורק אחר כך נתן לה טלה באתננה,
 69 מותר הטלה להקרבה. מקשה הגמרא: ורמיננה – יש לכך סתירה
 70 מברייתא אחרת, שכך שנינו בה, בא עליה ואחר כך נתן לה, אפילו
 71 הרחיק את הנתינה מכאן עד שלש שנים, אתננה אסור. מתרצת
 72 הגמרא: אמר רב נתן בר יצחק, אמר רב חסדא, לא קשיא – אין
 73 סתירה בין הברייתות, הא – הברייתא שאמרה שגם אם נתן לה
 74 לאחר זמן נחשב לאתנו, עוסקת באופן דאמר לה התפעלי לי במלה
 75 זה, וכיון שיחד לה טלה לביאה, זכתה בו משעת ביאה, ואף שנתנו
 76 לאחר זמן, אסור. והא – והברייתא שאמרה שאתננה מותר, היינו
 77 באופן דאמר לה התפעלי במלה סתם, ולא זכתה בטלה עד שנתנו
 78 לה, ובאותה שעה אין זה אתנו אלא מתנה.
 79 מקשה הגמרא: וכי אמר לה במלה זה מאי הוי – מה בכך שיחד
 80 לה טלה מסוים, הא מחסר משיכה – הלא חסר קנין משיכה כדי
 81 שתזכה בו. מתרצת הגמרא: הברייתא עוסקת בזונה עוברת בוככים,
 82 דלא קניא במשיכה – שאינה קונה במשיכה, לפי שכל קנינו של גוי
 83 אינו אלא בכסף, והביאה היא התשלום עבור הטלה. ואיפעת אימא
 84 – ואם תרצה תישב כך, לעולם – באמת מדובר בזונה ישראליה,
 85 ובגין דקא פהצירה – והברייתא מדברת באופן שהטלה עומד
 86 בחצירה, ומיד בשעת ביאה זכתה בו בקנין חצר.
 87 מקשה הגמרא על התירוץ השני: אי מדובר דקאי – שעומד הטלה
 88 פהצירה, כיצד מתפרשת לשון הברייתא 'בא עליה ואחר כך נתן
 89 לה', שמשמע שלאחר הביאה נתנו לה, הא קניא לה – הלא מיד
 90 בשעת ביאה היא קנתה אותו בקנין חצר. מתרצת הגמרא: לא צריכא
 91 – לא הוצרכה הברייתא לומר זאת, אלא באופן דלא הקנה לה את
 92 הטלה מיד, אלא שויה ניהלה אפותיקין – שעבד לה את הטלה
 93 שיהיה מיוחד לפרעון האתנו, והיינו דאמר לה כך, אי מיתנא ליה
 94 זוני מפאן עד יום פלוני – אם אביא לך מעות באתנך מהיום ועד
 95 יום פלוני, מוטב, והטלה ישאר ברשותי, ואי לא אביא לך מעות,
 96 שקליה פאתנניך – קחי את הטלה הזה ביום המיועד באתנך. וכיון
 97 שהטלה הייה משועבד לה משעת נתינה ועמד כל העת בחצירה, ולא
 98 נתן לה מעות עד היום המיועד, התברר שזכתה בטלה משעת ביאה,
 99 וחל על הטלה דין אתנו.
 100 הגמרא חוזרת לדון למבואר לעיל (סג) שדיבי רבי ינאי קיבלו הלואת
 101 פירות בשנה השביעית ופרעו את ההלואה בפירות בשנה השמינית,
 102 ולא החשיבום לחליפי פירות שביעית: מתיב – הקשה רב ששית על
 103 דבי רבי ינאי, שנינו בברייתא, אמר אדם לתמריזו – המולכים את
 104 החמורו ולפעליו הגויים או עמי הארץ, הא לכם דינר דמי עבודתם,
 105 ולכו ואכלו בדינר זה, וצאו ושתו בדינר זה, ואינו חושש – ואינו
 106 צריך לחשוש.

1 ליחול עליה – יחול על הטלה איסור אתנו למפרע משעת הנתינה,
 2 שהרי מתחילה נתנו לה כשכר עבור הביאה, וכשבה עליה והטלה
 3 הייה קיים בשעת ביאה, נמצא שאכן הטלה הוא שכר ביאה. מתרצת
 4 הגמרא: אמר רבי (אליעזר), מדובר שנתן לה את הטלה בשכר ביאה
 5 שיבוא עליה אחר כך, ובשקדמה והקריבתו קודם שבה עליה, וכיון
 6 שבשעת הביאה הטלה אינו בעולם, לא חל עליו שם אתנו למפרע.
 7 מקשה הגמרא: הוי דמי – באיזה אופן מדובר כאן, אי דאמר לה
 8 בשעת נתינת הטלה קני ליה מעבשיו, ולא התנה את קנינה בביאה
 9 שתהיה אחר כך, פשיטא דשירי – פשוט שהטלה מותר למזבח, ואף
 10 אם לא הקריבה אותו קודם הביאה, דהא ליתיה – שהרי הטלה אינו
 11 נקנה בפשעת ביאה, ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה – וסתם מתנה
 12 הוא נתן לה. ואי מדובר דלא אמר לה קני ליה מעבשיו, אלא
 13 התכוין שתקנה את הטלה רק בשעת ביאה, הוי מצי מקרבה –
 14 כיצד יכלה להקדישו ולהקריבו קודם הביאה, הלא 'ואיש כי יקדש
 15 את ביתו קדש לה' אמר ותמנא – אמרה תורה (ויקרא כו יד), ודרשו
 16 חכמים, מה ביתו המוכר בפסוק הוא ברשותו של המקדיש, אף כל
 17 דבר שנמצא ברשותו יוכל הוא להקדישו, וכן דרשו (ב"ק סה) מה
 18 'ביתו הוא שלו, אף כל דבר שהוא שלו יכול להקדישו אבל דבר
 19 שאינו ברשותו או אינו שלו, אינו יכול להקדישו, והטלה לא הייה
 20 שלה ואינה יכולה להקדישו.
 21 מתרצת הגמרא: אלא מדובר דאמר לה קחי את הטלה ולחוי גביה
 22 – ויהיה אצלך עד שעת הביאה, ובאותה שעה יהיה הטלה קניו לך,
 23 ואי מיצטרך ליה קני מעבשיו – ואם תצטרכי אותו, כגון להקרבה,
 24 הרי הוא קניו לך כבר מעבשיו, ובאופן זה הרי הקרבן שלה ורשאת
 25 להקריבו. והחידוש בזה, שאף שלכתחילה נתנו לה רק משעת ביאה,
 26 אין אומרים שיעקר כוונתו היא לאתנו, ואף אם תצטרך אותו מעבשיו
 27 דינו כאתנו, אלא כוונתו שאם תצטרך את הטלה קודם הביאה
 28 יתברר שהטלה קניו לה משעת הנתינה כמתנת חנם, ולא כשכר
 29 ביאה, ואין זה אתנו.
 30 התבאר לעיל שאם נתן לה טלה ואמר לה שיהיה אצלה עד שעת
 31 ביאה ואם תצטרך לו תקנהו מעבשיו, והקדימה והקריבתו, אף שאחר
 32 כך בא עליה, מותר, כיון שהתברר שזו מתנת חנם. הגמרא דנה
 33 באופן שרק הקדישה את הטלה ועדיין לא הקריבתו: בעי – הסתפק
 34 רב הושעיא, קדמה והקדישתו ואחר כך בא עליה, מהו – האם הוא
 35 כשר להקרבה. וצדדי הספק, האם כוונתו להקנות לה את הטלה
 36 מעבשיו גם לצורך הקדשתו, וכך מתפרשים דבריו, שאם לא יהיה
 37 הטלה ברשותה בשעת ביאה, וכגון שתקדישנה, יהיה קניו לה משעת
 38 הנתינה. ובגין דאמר מר במשנה (קידושין כח) שאמירתו לנבחה –
 39 הקדשת חפץ באמירה נחשבת כמסירתו להדיוט – כקנין הנועשה
 40 בהדיוט, ואינו יכול לחזור בו, הרי זה כאילו אין הטלה ברשותה, ואם
 41 כן מפאן דאקריבתיה דמי – הרי זה כאילו הקריבתו, כלומר כשם
 42 שהוא מקנה לה את הטלה לצורך הקרבתו, כך הוא מקנה לה אותו
 43 לצורך הקדשתו, ואין זה אתנו. או דלמא שכוונתו היא שכל זמן
 44 שהטלה קיים בעולם לא יהיה קניו לה עד שעת ביאה, ואם כן אף
 45 שהיא אמרה שיהא קדוש, אבל השתא מיהא הא קאי ואיתיה
 46 בעיניה – מכל מקום כעת הוא עומד וקיים כמות שהוא, ולצורך
 47 הקדשתו אינו מקנה לה אותו, וההקדש אינו חל, והרי זה אתנו.
 48 מקשה הגמרא: מדוע הסתפק רב הושעיא, ותפשוט – והרי אפשר
 49 לפשוט את הספק מדבריו דרבי אליעזר, דאמר רבי אליעזר
 50 שהברייתא שכתבה שאינו אתנו, עוסקת באופן שקדמה והקריבתו,
 51 ויש לדייק דבריו, שדוקא אם הקריבתו, שהטלה אינו בעולם, אינו
 52 אתנו, כיון שהקנה לה אותו משעת הנתינה, אכל אם רק הקדישתו,
 53 שהטלה עדיין בעולם אלא שאינו ברשותה, לא התכוין הנותן

הבית קנה מהחנוני את המאכלים הללו ומאכיל בהם את פועליו, **אבל בחנוני שאין מקיפו**, כיון שאין בעל הבית משעבד עצמו לחנוני, אין המעות חליפי איסור, ומוותר לו לומר לפועלים צאו ואכלו ואני פורע.

מוסיפה הגמרא ומקשה: ועוד קשה, לדברי רב חסדא שכל ההיתר של דבי רבי ינאי הוא משום שדינם כדין חנוני שאינו מקיפו, הרי עצם הדין קשה, **בחנוני שאין מקיפו** הנותן לשלוחו של בעל הבית, **מי לא משתעבד** – וכי אין בעל הבית משתעבד לחנוני הנותן פירות לשלוחו, והאמר רבא, האומר לחבירו תן מנה לפלוני, ויבקנו כל נכסאי לך באותו מנה, ונתן המנה לאותו פלוני, קנה נותן המנה את נכסי האומר מדין ערב, כלומר, כשם שעבד חייב לפרוע את ההלוואה למלוה אף שלא קיבל כל הנאה מההלוואה, כיון שמחמת ערבותו נתן המלוה ללוה מעות, אף כאן, כיון שעל פי דברי המתחייב נתן הלה מנה לפלוני, נקנו כל נכסי האומר לנותן המנה, וכמו כן בחנוני שאין מקיפו, כיון שנתן לפועליו של בעל הבית על פי ציוויו, ודאי השתעבד לו בעל הבית מיד, וכיון שכן, בטל טעם ההיתר בדבי רבי ינאי.

רבא חולק על תירוצו של רב חסדא: **אלא אמר רבא, לא שניא מקיפו ולא שניא שאין מקיפו** – אין הדין שונה בין חנוני הרגיל לתת בהקפה ובין חנוני שאינו רגיל להקיפו, אלא בשניהם בעל הבית משתעבד לחנוני, ואף על גב דמשתעבד ליה – ואף שהוא משתעבד לו, מכל מקום בין דלא מייחד שיעבדיה – כיון שבעל הבית לא ייחד בשעת ההקפה דינר מסוים לפרעון, לא מיתקם – לא נחשב הדינר לחליפי המאכלים שהחנוני נותן לפועלים, ולכך לא חל על הדינר איסור המאכל. מסיים רבא את דבריו: **אלא לפי דברי שכי שהמעות יהיו חליפי הפירות צריך בעל הבית לייחד דינר עבורם, אם כן קשה לכאורה, הקא – כאן, בברייתא לגבי צאו ואכלו, אמאי חושש בעל הבית משום שביעית, ועליו להזהירם שלא יקבלו מהחנוני פירות שביעית, הא לא מייחד שיעבדיה – הלא בעל הבית לא ייחד דינר לתשלום לחנוני. והקא אמר רב פפא – ועל קושיא זו תירץ רב פפא, שהברייתא מדברת בגזון שיהקדים לו בעל הבית לחנוני דינר קודם ששלח אליו את הפועלים, ותמורתו נתן החנוני את המאכלים לפועלים, ונמצא שהמאכלים האסורים שנתן החנוני לפועלים כבר שייכים לבעל הבית והוא מאכיל בהם את פועליו.**

אמר רב בהנא, אמריתיה לשמעיה – אמרתי שמועז זה [תירוצו של רב פפא] קמיה דרב וכדי – לפני רב זביד מנהדרדעא, אמר לי רב זביד, אי הך, שמדובר שבעל הבית הקדים דינר לחנוני קודם שבאו הפועלים, אדרתני – במקום שהתנא יכתוב צאו ואכלו, צאו ושתו, ואני פורע, שמשמע שפורע את הדינר אחרי שיאכלו, הרי צאו ואכלו צאו ושתו ואני מחשב, מיבעי ליה – היה עליו לכתוב, והיינו שאני אעשה חשבון עם החנוני האם נתן לכם מאכלי בשווי הדינר, או שמא הוסיף או פחת ממנו. אמרית ליה – אמרתי לו לרב זביד, תני – באמת תשנה בברייתא צאו ואכלו ואני מחשב.

תירוצו נוסף: **רב אשי אמר**, הברייתא עוסקת בגזון שנמל בעל הבית את המאכלים מיד החנוני וקנאם במשיכה, ונתן אותם פיד הפועלים, שבאופן זה הרי הוא מאכיל את הפועלים בידיים מאכלים האסורים. מקשה הגמרא על תירוצו של רב אשי: אמר ליה רב יימר לרב אשי, כותב צאו ואכלו ושתו שמשמע שהפועלים הולכים למקום אחר ואוכלים, מלו ואכלו מלו ושתו מיבעי ליה – היה לו לכתוב, שהרי הוא מאכילם בידי. אמר ליה רב אשי, תני – באמת תשנה בברייתא מלו ואכלו מלו ושתו.

התבאר במשנה (בבב) ששכר עבודה בין נסך אסור בהנאה. הגמרא דנה בפועל ששכר לעקור עבודה זרה, האם שכרו אסור: ותיב – ישבו רב נחמן ועופא ואבימי פר פפי, ותיב רבי תימיא פר אמי גבייהו – אצלם, ותיב וקא מיבעיא להו – וישבו והסתפקו, שברו לשפור בין נסך – עובד כוכבים ששכר פועל ישראל לשבור חבית של יין נסך ולשפור את היין, מהו, האם השכר מותר בהנאה. וצדדי הספק הם, מי אמרינן, בין דהפועל רוצה בקיומו של היין עד שהוא

לא משום איסור שביעית, שמא יקנו בדינר זה פירות שביעית אצל חנוני החשוד על השביעית, ויתנו לו את הדינר שנתפסה בו עתה קדושת שביעית, והרי הם מוסרים דמי פירות שביעית לעם הארץ. ולא משום מעשר – אף אם פועליו עמי הארץ אינו צריך לחשוש שמא יקנו בדינר זה פירות שאינם מעושרים, ולא משום יין נסך – אם פועליו גוים, אינו צריך לחשוש שמא יקנו בדינר יין נסך, אף שהוא חייב במזונותיהם ונמצא נהנה מיינ נסך. והטעם שאינו חושש לדברים אלו, משום שבנתינת הדינר פרע להם את חובו והסתלק מהם, ומה שהם קונים בדינר, הם עושים זאת על דעת עצמם. ואולם אם אמר להם צאו ואכלו אצל החנוני, ואני פורע אחר כך לחנוני מה שאכלתם, או שאמר להם צאו ושתו אצל החנוני ואני פורע לו אחר כך, נמצא שבעל הבית לא סילק עצמו מהם במעות, אלא הוא הקונה את המזון מהחנוני ומאכילו לפועלים, ולכן חושש משום שביעית, ומשום מעשר, ומשום יין נסך, ועליו להזהירם שלא יקנו דברים אלו, שהרי הוא חייב במזונותיהם, ונמצא שפורע את חובו בדברי איסור.

מסיים רב ששת את קושייתו: מבואר על כל פנים בברייתא באופן השני, שאם בעל הבית אמר צאו ואכלו ואני פורע, עליו להזהירם שלא יקחו מהחנוני פירות שביעית, **אלמא – מוכח מזה, כי קא פרע – שכאשר הוא פורע לחנוני מה שאכלו, נחשב הדבר שדמי איסור שביעית קא פורע** – והוא פורע, כלומר, הדינר שפורע בעל הבית לחנוני תמורת הפירות שנטלו הפועלים, נתפס בקדושת שביעית של הפירות, וכשנתנו לחנוני הוא מוסר דמי שביעית לעם הארץ, ומבואר שהקדושה נתפסת על אף שהפועלים כבר אכלו את פירות השביעית, ואם כן **הקא נמי** – גם כאן, במקרה של דבי רבי ינאי שלוו פירות שביעית מהעניים, **כי קא פרע** – כאשר הם פרעו את חובם בפירות של השנה השמינית, דמי איסורא קא פרע – נחשב הדבר שהם חליפי פירות שביעית, אף שפירות השביעית כבר נאכלו, וחל עליהם קדושת שביעית, ונמצא שהאכילו לעניים פירות שביעית אחר הביעור.

מתרצה הגמרא: **תרגמה** – [העמיד וביאר] **רב חסדא** את הברייתא, **בחנוני המקיפו** – שדרכו למכור לבעל הבית בהקפה, ולקחו ממנו הפועלים אוכל, **דמשתעבד ליה** – שבעל הבית משעבד עצמו לחנוני בשעה שנותן לו בהקפה, וכל מה שנותן לפועלים קנוי לבעל הבית, ואם לקחו אצלו דברים אסורים בעל הבית משתעבד לחנוני ממנו כנגדם. ושעבוד כזה של חנוני המקיפו, גורם לכך שהדינר שמשלם לחנוני נעשה חליפי הפירות שנתן החנוני לפועלים, **דיין דאורייתיה לאקופי** – שכיון שדרכו לתת לו בהקפה, שהרי הוא מכיר את בעל הבית שפורע לו תמיד את הקפותיו, קני ליה דינר גביה – סומך החנוני על כך שדינר מנכסי בעל הבית יחא קנוי לו, ולכן הדינר שבעל הבית פורע אחר כך, נחשב לחליפי הפירות שקיבלו הפועלים, ואם לקחו פירות שביעית, הדינר נעשה חליפי פירות שביעית שנתן לפועלים, ונתפסת בו קדושת שביעית, ונמצא מוסר דמי שביעית לעם הארץ. אבל בחנוני שאינו רגיל לתת לבעל הבית בהקפה אין הדין כן, ולכן במקרה של דבי רבי ינאי, שהעניים לא היו רגילים לתת להם בהקפה, לא השתעבדו דבי רבי ינאי לעניים, ומה שהם פרעו לעניים בשנה השמינית, אין זה חליפי שביעית.

מקשה הגמרא על תירוצו של רב חסדא: משמע מתירוצו זה שדווקא בחנוני הרגיל לתת בהקפה נחשב הדינר לחליפי איסור, **אבל חנוני שאין מקיפו** – שאין דרכו להקיפו, מאי – מה יהיה הדין, משמע שיהיה מותר לומר לפועלים צאו ואכלו ואני פורע, לפי שאף אם יקנו בו איסור, הדינר אינו חליפי האיסור, אי הך – אם כך, כשהתנא לא לכתוב ברישא דוגמא להיתר, אדרתני – עד שהוא כותב אופן שאמר להם צאו ואכלו בדינר זה צאו ושתו בדינר זה, ונראה מזה שלא מצא התנא אופן להיתר אלא אם סילק בעל הבית עצמו מהפועלים במעות, היה לו ליתלוגז וליתני בדייה – לחלק באותו אופן של הסיפא ולכתוב כך, **פמה דברים אמורים** שאם בעל הבית אמר לפועליו צאו ואכלו ואני פורע עליו להזהירם שלא יקנו מאכלות אסורות, דווקא **בחנוני המקיפו**, **דמשתעבד ליה**, ונחשב שבעל

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שבת קודש עמ' ב

1 ישבור את החבית, כדי שיקבל את שכרו, קנסוהו חכמים ושכרו
2 אָסוּר, או דְּלִקְטָא – או שמא נאמר שכל לְמַעוּטֵי תִּסְפֹּלָה שְׁפִיר דְּמִי
3 – שכין שאנו מצווים לבער את העבודה זרה מהעולם, נכון לעשות
4 זאת אף אם רוצה בקיומו עד הביעור מהעולם, ולכן לא אסרו לו את
5 שכרו. אָמַר רַב נְחֶמְאן הַפּוֹעֵל יִשְׁבּוֹר אֶת הַחֲבִית וְתָבֵא עָלָיו בְּרָקָה,
6 כלומר שכרו מותר בהנאה.

7 מסייעת הגמרא מברייתא לדין זה לִיקְטָא מְסַיֵּעַ לִיהּ – האם
8 נאמר שיש ראייה לרב נחמן מברייתא, שכך שנינו בה, אֵין עוֹדֵדִין
9 – אסור לפועל ישראל לחפור עם הָעוֹבְדֵי בּוֹכָבִים בְּבִלְאִים כדי
10 להיטיב את צמיחתם. וטעם האיסור, שכשם שאסור לזרוע
11 כלאים כך אסור לעשות פעולות שהכלאים הזרועים כבר, יצמח
12 היטב.